

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์
รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน
เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เล่มที่
1

แบบรูปและ ความสัมพันธ์

ลัดดา คฤหปาน

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ: ครูชำนาญการ
โรงเรียนหนองจางวิทยา
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์
รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน
เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เล่มที่
1

แบบรูปและ ความสัมพันธ์

ลัดดา คฤหปาน

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ: ครูชำนาญการ
โรงเรียนหนองฉางวิทยา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42

คำนำ

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อประกอบการจัดการเรียนรู้ สร้างเสริมและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ เป็นนวัตกรรมสำหรับครู นำไปใช้ประกอบการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งออกเป็น 5 เล่ม ดังนี้

เล่มที่ 1 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์

เล่มที่ 2 เรื่อง คำตอบของสมการ

เล่มที่ 3 เรื่อง สมบัติของการเท่ากัน

เล่มที่ 4 เรื่อง การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

เล่มที่ 5 เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่มนี้ เป็นแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เล่มที่ 1 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์ ประกอบด้วย คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน ใบความรู้ แบบฝึกทักษะ และแบบทดสอบหลังเรียนพร้อมเฉลย

ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เล่มนี้ คงเป็นประโยชน์ต่อครูและนักเรียนในการจัดการเรียนรู้ สามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนาทักษะทางคณิตศาสตร์อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

ลัดดา คฤหพาน

ตำแหน่ง ครู วิทยฐานะ ครูชำนาญการ

สารบัญ

	หน้า
คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์	1
คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน	2
จุดประสงค์การเรียนรู้	3
ใบความรู้ที่ 1 เรื่อง แบบรูป	4
แบบฝึกทักษะที่ 1 เรื่อง แบบรูป	7
ใบความรู้ที่ 2 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์	11
แบบฝึกทักษะที่ 2 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์	18
แบบทดสอบหลังเรียน	21
บรรณานุกรม	24
ภาคผนวก	25
เฉลยแบบฝึกทักษะที่ 1 เรื่อง แบบรูป	26
เฉลยแบบฝึกทักษะที่ 2 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์	30
เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน	33

คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์

1. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ รายวิชาคณิตศาสตร์พื้นฐาน เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีทั้งหมด 5 เล่ม ดังนี้
เล่มที่ 1 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์
เล่มที่ 2 เรื่อง คำตอบของสมการ
เล่มที่ 3 เรื่อง สมบัติของการเท่ากัน
เล่มที่ 4 เรื่อง การแก้สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว
เล่มที่ 5 เรื่อง การแก้โจทย์ปัญหาเกี่ยวกับสมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว
2. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้ศึกษาทำความเข้าใจ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
3. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เล่มนี้ เป็นเล่มที่ 1 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์ ซึ่งประกอบด้วย
 - 3.1 คำชี้แจงเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์
 - 3.2 คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน
 - 3.3 จุดประสงค์การเรียนรู้
 - 3.4 ใ้ความรู้
 - 3.5 แบบฝึกทักษะ
 - 3.6 แบบทดสอบหลังเรียน
 - 3.7 เฉลยแบบฝึกทักษะ
 - 3.8 เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
4. แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์เล่มนี้ ใช้เวลาเรียนจำนวน 2 ชั่วโมง

คำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียน

แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ เรื่อง สมการเชิงเส้นตัวแปรเดียว เล่มที่ 1 เรื่อง แบบรูป และความสัมพันธ์ เป็นแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนให้เรียนรู้และฝึกทักษะด้วยตนเอง โดยนักเรียนต้องปฏิบัติ ดังนี้

1. อ่านคำชี้แจงเกี่ยวกับแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์ และคำแนะนำการใช้แบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนให้เข้าใจก่อนลงมือทำการศึกษทุกครั้ง
2. ศึกษาเนื้อหาและตัวอย่างประกอบจากใบความรู้ให้เข้าใจก่อนทำแบบฝึกทักษะ
3. ทำแบบฝึกทักษะทีละแบบฝึกให้เสร็จ แล้วตรวจสอบความถูกต้องด้วยตนเอง หรือแลกเปลี่ยนตรวจกับเพื่อน หรือตรวจกับครู
4. ทำแบบทดสอบหลังเรียน แล้วตรวจสอบความถูกต้องกับครู
5. ในการทำแบบฝึกทักษะ และแบบทดสอบหลังเรียน ให้นักเรียนพยายามทำด้วยความตั้งใจ และมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง
6. เมื่อเข้าใจขั้นตอนต่างๆ แล้ว ให้ลงมือทำแบบฝึกทักษะ

จุดประสงค์การเรียนรู้

ด้านความรู้ นักเรียนสามารถ

1. วิเคราะห์แบบรูปที่กำหนดให้ได้
2. เขียนความสัมพันธ์จากแบบรูปที่กำหนดให้โดยใช้ตัวแปรได้

ด้านทักษะ/กระบวนการ นักเรียน

1. มีความสามารถในการแก้ปัญหา
2. มีความสามารถในการให้เหตุผล
3. มีความสามารถในการสื่อสาร การสื่อความหมายทางคณิตศาสตร์ และการนำเสนอ
4. มีความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ทางคณิตศาสตร์ และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับศาสตร์อื่นๆ ได้
5. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ นักเรียน

1. มีความรับผิดชอบในการทำงาน
2. มีระเบียบวินัย
3. ทำงานเป็นระบบรอบคอบ
4. มีความสนใจใฝ่รู้
5. มีเจตคติที่ดีต่อวิชาคณิตศาสตร์

ใบความรู้ที่ 1

เรื่อง แบบรูป

แบบรูป (Patterns)

แบบรูปเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่มีลักษณะสำคัญบางอย่างร่วมกันอย่างมีเงื่อนไข ซึ่งสามารถอธิบายความสัมพันธ์เหล่านั้นได้โดยใช้การสังเกต การวิเคราะห์หาเหตุผลสนับสนุนจนได้บทสรุปอันเป็นที่ยอมรับได้

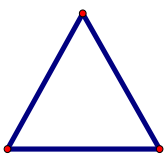
แบบรูปนับเป็นปัจจัยพื้นฐานอันหนึ่งในการช่วยคิดแก้ปัญหาต่างๆ ในชีวิตประจำวันโดยที่เราได้เคยพบเห็นและได้ผ่านการใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผลกับแบบรูปในลักษณะต่างๆ กันมาแล้ว แบบรูปที่จะกล่าวถึงนี้เป็นแบบรูปในลักษณะต่างๆ เพื่อให้เห็นรูปแบบของการจัดลำดับและการกระทำซ้ำอย่างต่อเนื่องเพื่อจะได้ใช้การสังเกต การวิเคราะห์ การให้เหตุผลในการบอกความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ ที่พบเห็นได้อย่างถูกต้องจนถึงขั้นสรุปเป็นกฎเกณฑ์

โดยทั่วไปในคณิตศาสตร์จะพบเห็นการใช้แบบรูปในเรื่องของจำนวน รูปภาพ รูปเรขาคณิต จากแบบรูปของจำนวนเราสามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์โดยใช้ตัวแปร และสมบัติของการเท่ากัน สร้างสมการเพื่อใช้แก้ปัญหาได้ จากเงื่อนไขข้างต้น สรุปได้ว่า

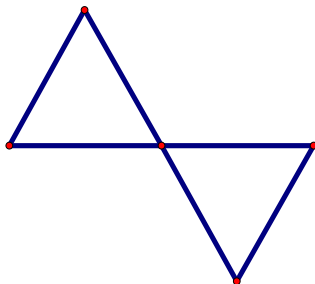
แบบรูป (Patterns) หมายถึง รูปร่าง หรือลักษณะของสิ่งต่างๆ ที่นำมาประกอบกัน ตามความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งเหล่านั้น

ตัวอย่างที่ 1 พิจารณาแบบรูปที่กำหนดให้ต่อไปนี้ พร้อมทั้งหารูปถัดไปของแบบรูปนี้

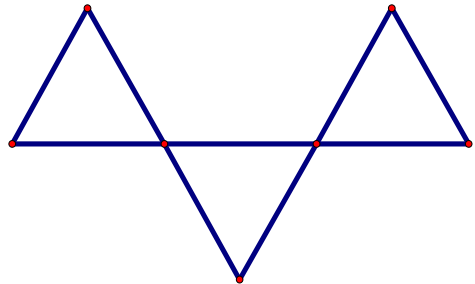
รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 3

วิธีทำ

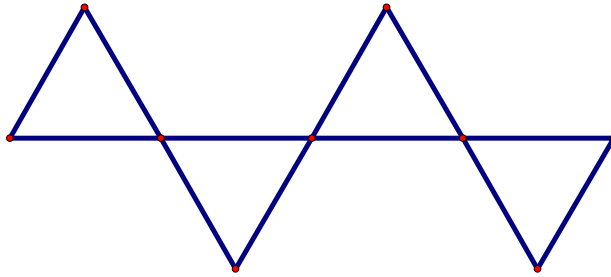
พิจารณาแบบรูปที่กำหนดให้จะพบว่า

รูปที่ 1 มีก้านไม้ขีด 3 ก้าน เรียงเป็นรูปสามเหลี่ยม 1 รูป

รูปที่ 2 มีก้านไม้ขีด 6 ก้าน เรียงเป็นรูปสามเหลี่ยม 2 รูป

รูปที่ 3 มีก้านไม้ขีด 9 ก้าน เรียงเป็นรูปสามเหลี่ยม 3 รูป

ดังนั้น รูปถัดไปของแบบรูปนี้ควรเป็น

ตัวอย่างที่ 2

พิจารณาแบบรูปที่กำหนดให้ต่อไปนี้ แล้วหาว่าจำนวนสามจำนวนถัดไป ควรเป็นจำนวนใด

ลำดับที่	1	2	3	4	...
1)	4	8	12	16	...
2)	5	3	1	-1	...

วิธีทำ การพิจารณาหาจำนวนสามจำนวนถัดไปของแบบรูปของจำนวนแต่ละชุดที่กำหนด ขึ้นอยู่กับเหตุผลที่นำมาอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนต่างๆ ในแบบรูป

1) 4, 8, 12, 16, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนต่างๆ ดังนี้

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 4 หรือ 1×4

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 8 หรือ 2×4 หรือ $4 + 4$

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 12 หรือ 3×4 หรือ $8 + 4$

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 16 หรือ 4×4 หรือ $12 + 4$

จะได้ว่า 4, 8, 12, 16, ... เป็นแบบรูปของจำนวนที่มีความสัมพันธ์โดยเพิ่มทีละ 4 หรือเป็น

พหุคูณของ 4

ดังนั้น จำนวนสามจำนวนถัดไปของแบบรูป 4, 8, 12, 16, ... คือ 20, 24, 28 ตามลำดับ

2) 5, 3, 1, -1, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนต่างๆ ดังนี้

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 5

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 3 หรือ $5 - 2$

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 1 หรือ $3 - 2$

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ -1 หรือ $1 - 2$

จะได้ว่า 5, 3, 1, -1, ... เป็นแบบรูปของจำนวนที่มีความสัมพันธ์โดยลดลงทีละ 2

ดังนั้น จำนวนสามจำนวนถัดไปของแบบรูป 5, 3, 1, -1, ... คือ -3, -5, -7 ตามลำดับ

ตัวอย่างที่ 3 พิจารณาแบบรูปที่กำหนดให้ต่อไปนี้ แล้วหาว่าจำนวนในลำดับที่ n ควรเป็นจำนวนใด

ลำดับที่	1	2	3	4	...	n
1)	6	12	18	24	...	
2)	-2	-1	0	1	...	

วิธีทำ

1) 6, 12, 18, 24, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 6 หรือ 6×1

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 12 หรือ 6×2

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 18 หรือ 6×3

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 24 หรือ 6×4

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ $6 \times n$

จะเห็นว่า 6, 12, 18, 24, ...
เป็นแบบรูปของจำนวนที่มี
ความสัมพันธ์กับลำดับที่โดย
เป็นพหุคูณของ 6

2) -2, -1, 0, 1, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ -2 หรือ $1 - 3$

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ -1 หรือ $2 - 3$

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 0 หรือ $3 - 3$

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 1 หรือ $4 - 3$

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ $n - 3$

จะเห็นว่า -2, -1, 0, 1, ...
เป็นแบบรูปของจำนวนที่
มีความสัมพันธ์โดย
น้อยกว่าลำดับที่อยู่ 3

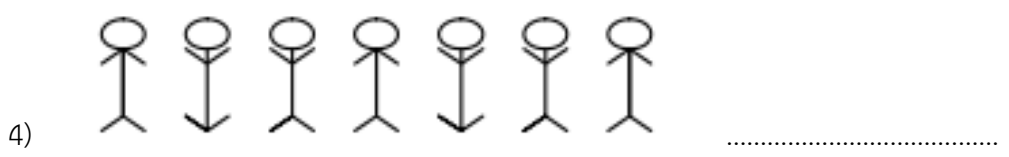
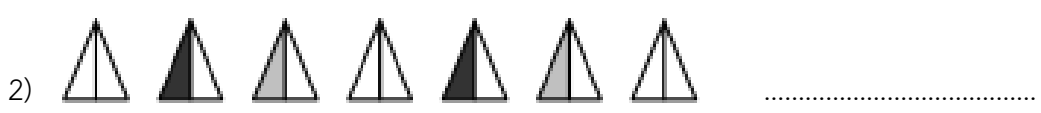
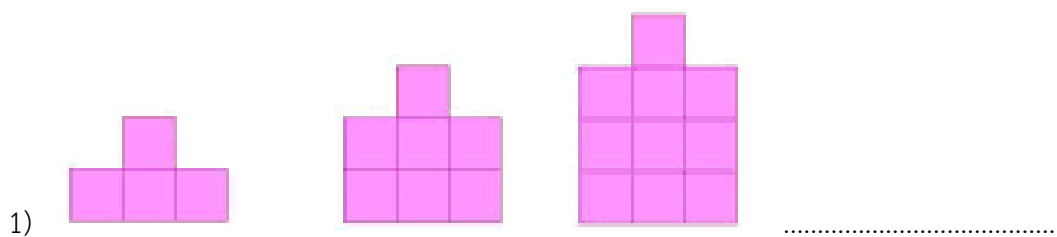
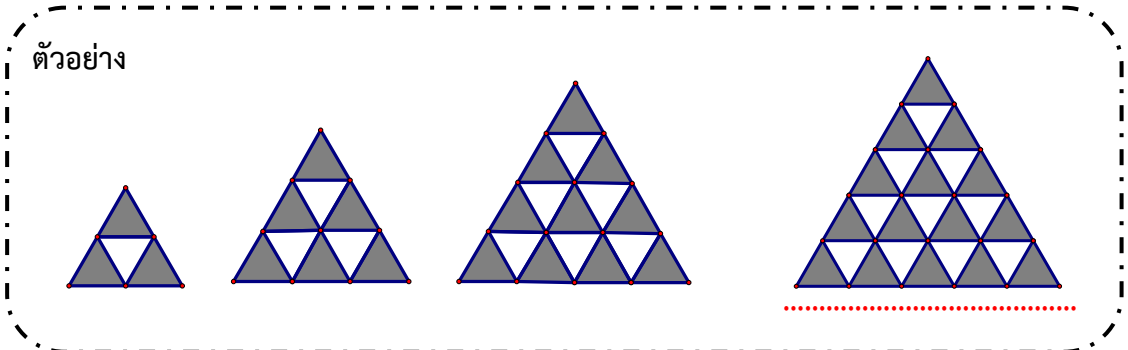

แบบฝึกทักษะที่ 1

เรื่อง แบบรูป

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

1. ให้นักเรียนวิเคราะห์แบบรูปแล้วเติมภาพถัดไปของแบบรูปต่อไปนี้

2. พิจารณาแบบรูปแล้วให้นักเรียนหาจำนวนที่หายไป พร้อมทั้งบอกความสัมพันธ์ของจำนวน

ตัวอย่าง

8 16 24 32 40

จำนวนต่อจาก 40 คือ 48 และ 56

ความสัมพันธ์ คือ เพิ่มขึ้นทีละ 8 หรือพหุคูณของ 8

1) 9 15 17

จำนวนต่อจาก 9 คือ และ

ความสัมพันธ์ คือ

2) -10 -8 -2

จำนวนต่อจาก -8 คือ และ

ความสัมพันธ์ คือ

3) 13 23 33

จำนวนต่อจาก 33 คือ และ

ความสัมพันธ์ คือ

4) 10 6 -6

จำนวนต่อจาก 6 คือ และ

ความสัมพันธ์ คือ

5) -2 -17 -22

จำนวนต่อจาก -2 คือ และ

ความสัมพันธ์ คือ

3. พิจารณาแบบรูปที่กำหนดให้ต่อไปนี้ แล้วหาว่าจำนวนในลำดับที่ n ควรเป็นจำนวนใด

ตัวอย่าง 3, 4, 5, 6, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 3 หรือ $1 + 2$

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 4 หรือ $2 + 2$

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 5 หรือ $3 + 2$

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 6 หรือ $4 + 2$

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ $n + 2$

1) 4, 8, 12, 16, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ หรือ

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ

2) 10, 20, 30, 40, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ หรือ

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ

3) 1, 4, 9, 16, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ เท่ากับ

4) 5, 6, 7, 8, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ เท่ากับ

5) 1, 3, 5, 7, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

จำนวนลำดับที่ เท่ากับ หรือ

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ เท่ากับ

ใบความรู้ที่ 2

เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์

แบบรูปและความสัมพันธ์

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่กับจำนวนซึ่งกำหนดให้ดังแบบรูปต่อไปนี้

ลำดับที่	1	2	3	4	5	...	n
จำนวน	7	14	21	28	35	...	7n

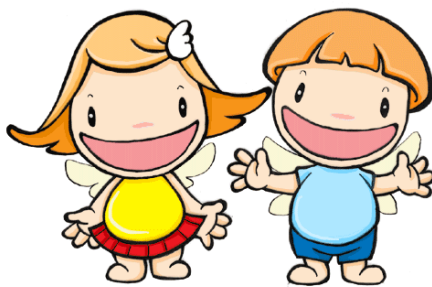
จากตารางจะเห็นว่า

- เมื่อ ลำดับที่เป็น 1 จำนวนมีค่าเป็น 7 ซึ่งเท่ากับ 7×1
ลำดับที่เป็น 2 จำนวนมีค่าเป็น 14 ซึ่งเท่ากับ 7×2
ลำดับที่เป็น 3 จำนวนมีค่าเป็น 21 ซึ่งเท่ากับ 7×3
ลำดับที่เป็น 4 จำนวนมีค่าเป็น 28 ซึ่งเท่ากับ 7×4
ลำดับที่เป็น 5 จำนวนมีค่าเป็น 35 ซึ่งเท่ากับ 7×5

ถ้าเรามีลำดับที่ซึ่งยังไม่ได้ระบุจำนวนที่แน่นอน จะใช้อักษรภาษาอังกฤษ เช่น n แทนลำดับที่นั้น และจำนวนที่สัมพันธ์กับลำดับที่ n ซึ่งเป็น 7 เท่าของ n จะเขียนเป็น $7n$ ซึ่งหมายถึง $7 \times n$ เรียก n ว่า “ตัวแปร”

เมื่อเราทราบว่าลำดับที่ n สัมพันธ์กับจำนวน $7n$ ทำให้เราสามารถหาจำนวนของลำดับที่เท่าไรก็ได้ เช่น หาจำนวนของลำดับที่ 52 ได้จาก 7×52 ซึ่งเท่ากับ 364

ในทางกลับกัน ถ้าต้องการหาว่าจำนวน 546 อยู่ในลำดับที่เท่าไร ก็หาได้จากนำจำนวนมาแทน n ใน $7n$ เพื่อให้ได้ผลคูณเท่ากับ 546 ซึ่งจะได้ว่า 546 เป็นจำนวนในลำดับที่ 78

พิจารณาปัญหาต่อไปนี้

ครูเพ็ญ สั่งซื้อหนังสือแบบฝึกทักษะคณิตศาสตร์พื้นฐานจากสำนักพิมพ์แห่งหนึ่ง ราคาเล่มละ 125 บาท และให้ทางสำนักพิมพ์จัดส่งมาให้ที่โรงเรียนซึ่งจะต้องเสียค่าจัดส่งครั้งละ 50 บาท ถ้าครูเพ็ญจ่ายเงินซื้อหนังสือครั้งนี้ไปทั้งหมด 1,175 บาท อยากทราบว่าครูเพ็ญซื้อหนังสือกี่เล่ม

จากข้อมูลข้างต้นสามารถสร้างตารางแสดงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนังสือกับจำนวนเงินที่ต้องจ่ายได้ดังนี้

จำนวนหนังสือ (เล่ม)	ค่าหนังสือ (บาท)	ค่าจัดส่ง (บาท)	จำนวนเงินที่ต้องจ่าย (บาท)
1	125×1	50	$(125 \times 1) + 50 = 175$
2	125×2	50	$(125 \times 2) + 50 = 300$
3	125×3	50	$(125 \times 3) + 50 = 425$
4	125×4	50	$(125 \times 4) + 50 = 550$
5	125×5	50	$(125 \times 5) + 50 = 675$
⋮	⋮	⋮	⋮
n	$125 \times n$	50	$(125 \times n) + 50$

จากตารางจะพบว่า ถ้าหาจำนวนเงินที่จ่ายด้วยการเพิ่มจำนวนหนังสือทีละเล่มจะทำให้เสียเวลามาก ในทางคณิตศาสตร์จึงใช้แบบรูปของความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนหนังสือกับจำนวนเงินที่ต้องจ่าย เมื่อ n แทนจำนวนหนังสือ (เล่ม) จำนวนเงินที่ต้องจ่ายเป็นค่าหนังสือ n ถู จะเท่ากับ $(125 \times n) + 50$

ถ้าจำนวนเงินที่ต้องจ่ายเป็น 1,175 บาท เราสามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์เพื่อหาจำนวนหนังสือได้ดังนี้

$$(125 \times n) + 50 = 1,175$$

เรียกประโยคที่แสดงความสัมพันธ์นี้ว่า “สมการ”

จาก สมการ $(125 \times n) + 50 = 1,175$ เมื่อแทน n ด้วย 9 จะได้

$$(125 \times 9) + 50 = 1,125 + 50$$
$$= 1,175$$

ดังนั้น ครูเพ็ญซื้อหนังสือมา 9 เล่ม

สมการ เป็นประโยคที่แสดงการเท่ากันของจำนวน โดยมีสัญลักษณ์ = บอการเท่ากัน

ไปศึกษาตัวอย่างกันดีกว่าค่ะ

ตัวอย่างที่ 1

พิจารณาแบบรูปและความสัมพันธ์ที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

จำนวนน้อย	1	2	3	4	...	n
จำนวนมาก	4	5	6	7	...	

- 1) ถ้าจำนวนน้อยคือ 99 จำนวนมากคือจำนวนใด
- 2) ถ้าจำนวนน้อยคือ n จำนวนมากคือจำนวนใด
- 3) ถ้าจำนวนมากคือ 150 แล้วจำนวนน้อยคือจำนวนใด
- 4) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 3)

วิธีทำ

- 1) ถ้าจำนวนน้อยคือ 99 จำนวนมากคือจำนวนใด
จากตารางจะเห็นว่า
เมื่อ จำนวนน้อยเป็น 1 จำนวนมากมีค่าเป็น 4 ซึ่งเท่ากับ $1 + 3$
จำนวนน้อยเป็น 2 จำนวนมากมีค่าเป็น 5 ซึ่งเท่ากับ $2 + 3$
จำนวนน้อยเป็น 3 จำนวนมากมีค่าเป็น 6 ซึ่งเท่ากับ $3 + 3$
จำนวนน้อยเป็น 4 จำนวนมากมีค่าเป็น 7 ซึ่งเท่ากับ $4 + 3$
⋮
จำนวนน้อยเป็น 99 จำนวนมากมีค่าเป็น $99 + 3$ ซึ่งเท่ากับ 102
ดังนั้น ถ้าจำนวนน้อยคือ 99 จำนวนมากคือ 102

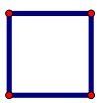
- 2) ถ้าจำนวนน้อยคือ n จำนวนมากคือจำนวนใด
 เมื่อ จำนวนน้อยเป็น 1 จำนวนมากมีค่าเป็น 4 ซึ่งเท่ากับ $1 + 3$
 จำนวนน้อยเป็น 2 จำนวนมากมีค่าเป็น 5 ซึ่งเท่ากับ $2 + 3$
 จำนวนน้อยเป็น 3 จำนวนมากมีค่าเป็น 6 ซึ่งเท่ากับ $3 + 3$
 จำนวนน้อยเป็น 4 จำนวนมากมีค่าเป็น 7 ซึ่งเท่ากับ $4 + 3$
 ⋮
 จำนวนน้อยเป็น n จำนวนมากมีค่าเป็น $n + 3$
 ดังนั้น ถ้าจำนวนน้อยคือ n จำนวนมากคือ $n + 3$

- 3) ถ้าจำนวนมากคือ 150 แล้วจำนวนน้อยคือจำนวนใด
 จากแบบรูปและความสัมพันธ์ของจำนวนน้อยและจำนวนมากดังกล่าว
 ทำให้เราทราบว่าจำนวนน้อย n สัมพันธ์กับจำนวนมาก $n + 3$
 เนื่องจาก $147 + 3 = 150$
 ดังนั้น ถ้าจำนวนมากคือ 150 จำนวนน้อยคือ 147

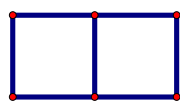
- 4) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 3)
 จากแบบรูปและความสัมพันธ์ของจำนวนน้อยและจำนวนมากดังกล่าว
 ทำให้เราทราบว่าจำนวนน้อย n สัมพันธ์กับจำนวนมาก $n + 3$
 ถ้าจำนวนมากคือ 150 เราสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้
 $n + 3 = 150$
 ดังนั้น สมการแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวคือ $n + 3 = 150$

ตัวอย่างที่ 2

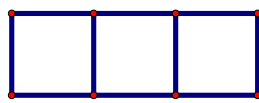
พิจารณาการนำไม้ขีดไฟมาเรียงกันตามแบบรูปที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

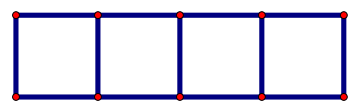
รูปที่ 1

รูปที่ 2

รูปที่ 3

รูปที่ 4

- รูปที่ 25 ใช้ไม้ขีดไฟกี่ก้าน
- รูปที่ n ใช้ไม้ขีดไฟกี่ก้าน
- จงเขียนสมการเพื่อหาว่าถ้าจำนวนไม้ขีดไฟที่ใช้คือ 91 ก้าน แล้วรูปนี้เป็นรูปลำดับที่เท่าใด พร้อมทั้งหาลำดับที่ของรูปนี้

วิธีทำ

จากแบบรูปที่กำหนดให้สามารถเขียนแสดงความสัมพันธ์ได้ดังตารางต่อไปนี้

รูปที่	1	2	3	4	...	n
จำนวนไม้ขีดไฟที่ใช้ (ก้าน)	4	7	10	13	...	

1) รูปที่ 25 ใช้ไม้ขีดไฟกี่ก้าน

จากตารางจะเห็นว่า

รูปที่ 1 ใช้ไม้ขีดไฟ 4 ก้าน ซึ่งเท่ากับ $3 + 1$ หรือ $3(1) + 1$

รูปที่ 2 ใช้ไม้ขีดไฟ 7 ก้าน ซึ่งเท่ากับ $6 + 1$ หรือ $3(2) + 1$

รูปที่ 3 ใช้ไม้ขีดไฟ 10 ก้าน ซึ่งเท่ากับ $9 + 1$ หรือ $3(3) + 1$

รูปที่ 4 ใช้ไม้ขีดไฟ 13 ก้าน ซึ่งเท่ากับ $12 + 1$ หรือ $3(4) + 1$

⋮

รูปที่ 25 ใช้ไม้ขีดไฟ $3(25) + 1$ ซึ่งเท่ากับ 76 ก้าน

ดังนั้น รูปที่ 25 ใช้ไม้ขีดไฟ 76 ก้าน

2) รูปที่ n ใช้ไม้ขีดไฟกี่ก้าน

จากตารางจะเห็นว่า

รูปที่ 1 ใช้ไม้ขีดไฟ 4 ก้าน ซึ่งเท่ากับ $3 + 1$ หรือ $3(1) + 1$

รูปที่ 2 ใช้ไม้ขีดไฟ 7 ก้าน ซึ่งเท่ากับ $6 + 1$ หรือ $3(2) + 1$

รูปที่ 3 ใช้ไม้ขีดไฟ 10 ก้าน ซึ่งเท่ากับ $9 + 1$ หรือ $3(3) + 1$

รูปที่ 4 ใช้ไม้ขีดไฟ 13 ก้าน ซึ่งเท่ากับ $12 + 1$ หรือ $3(4) + 1$

⋮

รูปที่ n ใช้ไม้ขีดไฟ $3n + 1$ ก้าน

ดังนั้น รูปที่ n ใช้ไม้ขีดไฟ $3n + 1$ ก้าน

3) จงเขียนสมการเพื่อหาว่าถ้าจำนวนไม้ขีดไฟที่ใช้คือ 91 ก้าน แล้วรูปนี้เป็นรูปลำดับที่เท่าใด พร้อมทั้งหาลำดับที่ของรูปนี้

จากแบบรูปและความสัมพันธ์ของลำดับที่ของรูปและจำนวนไม้ขีดไฟดังกล่าว

ทำให้เราทราบว่าลำดับที่ของรูป n สัมพันธ์กับจำนวนไม้ขีดไฟ $3n + 1$

ถ้าจำนวนไม้ขีดไฟที่ใช้คือ 91 ก้าน เราสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์ได้ดังนี้

$$3n + 1 = 91$$

จาก สมการ $3n + 1 = 91$ เมื่อแทน n ด้วย 30 จะได้

$$(3 \times 30) + 1 = 90 + 1$$

$$= 91$$

ดังนั้น สมการแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวคือ $3n + 1 = 91$ และถ้าจำนวนไม้ขีดไฟที่ใช้คือ 91 ก้าน แล้วรูปนี้เป็นรูปลำดับที่ 30

ตัวอย่างที่ 3

พิจารณาความสัมพันธ์ของจำนวนหมูตัวผู้ หมูตัวเมีย และจำนวนขาของหมูทั้งหมด ในตารางแล้วตอบคำถามต่อไปนี้

จำนวนหมูตัวผู้ (ตัว)	1	2	3	4	...	n
จำนวนหมูตัวเมีย (ตัว)	3	4	5	6	...	
จำนวนหมูทั้งหมด (ตัว)	4	6	8	10	...	
จำนวนขาของหมูทั้งหมด (ขา)	16	24	32	40	...	

- 1) ถ้ามีหมูตัวผู้ 18 ตัว จะมีหมูตัวเมื่อกี่ตัว
- 2) ถ้ามีหมูตัวผู้ 25 ตัว จะมีหมูทั้งหมดกี่ตัว
- 3) ถ้าจำนวนขาของหมูทั้งหมด 72 ขา จะมีหมูตัวผู้และหมูตัวเมียอย่างละกี่ตัว
- 4) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 3)

วิธีทำ

- 1) ถ้ามีหมูตัวผู้ 18 ตัว จะมีหมูตัวเมื่อกี่ตัว
จากการสังเกตลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนในแต่ละลำดับในตาราง พบว่า หมูตัวเมียมากกว่าหมูตัวผู้ 2 ตัว ซึ่งถ้ามีหมูตัวผู้ 18 ตัว จะมีหมูตัวเมีย $18 + 2 = 20$ ตัว ดังนั้น ถ้ามีหมูตัวผู้ 18 ตัว จะมีหมูตัวเมีย 20 ตัว
- 2) ถ้ามีหมูตัวผู้ 25 ตัว จะมีหมูทั้งหมดกี่ตัว
จากการสังเกตลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนในแต่ละลำดับในตาราง พบว่า จำนวนหมูทั้งหมดเกิดจาก จำนวนหมูตัวผู้รวมกับจำนวนหมูตัวเมีย ซึ่งถ้ามีหมูตัวผู้ 25 ตัว จะมีหมูตัวเมีย $25 + 2 = 27$ ตัว และมีจำนวนหมูทั้งหมด $25 + 27 = 52$ ตัว ดังนั้น ถ้ามีหมูตัวผู้ 25 ตัว จะมีหมูทั้งหมด 52 ตัว
- 3) ถ้าจำนวนขาของหมูทั้งหมด 72 ขา จะมีหมูตัวผู้และหมูตัวเมียอย่างละกี่ตัว
จากการสังเกตลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนในแต่ละลำดับในตาราง พบว่า จำนวนขาของหมูทั้งหมดเป็น 4 เท่าของจำนวนหมูทั้งหมด
ถ้าจำนวนขาของหมูทั้งหมด 72 ขา จะมีหมูทั้งหมด $72 \div 4 = 18$ ตัว
ซึ่งหมูตัวเมียมากกว่าหมูตัวผู้ 2 ตัว เนื่องจาก $8 + 10 = 18$ จะได้ว่ามีหมูตัวผู้ 8 ตัว และหมูตัวเมีย 10 ตัว
ดังนั้น ถ้าจำนวนขาของหมูทั้งหมด 72 ขา จะมีหมูตัวผู้ 8 ตัว และหมูตัวเมีย 10 ตัว

4) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 3)

จากการสังเกตลักษณะการเปลี่ยนแปลงของจำนวนในแต่ละลำดับในตาราง พบว่า

ถ้ามีหมูตัวผู้ n ตัว จะมีหมูตัวเมีย $n + 2$ ตัว

ถ้ามีหมูตัวผู้ n ตัว จะมีหมูทั้งหมด $n + (n + 2)$ หรือ $2n + 2$ ตัว

ถ้ามีหมูตัวผู้ n ตัว จะมีขาของหมูทั้งหมด $4(2n + 2)$ หรือ $8n + 8$ ขา

ถ้าจำนวนขาของหมูทั้งหมด 72 ขา เราสามารถเขียนสมการแสดงความสัมพันธ์

ได้ดังนี้ $8n + 8 = 72$

ดังนั้น สมการแสดงความสัมพันธ์ดังกล่าวคือ $8n + 8 = 72$

แบบฝึกทักษะที่ 2

เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

1. พิจารณาแบบรูปและความสัมพันธ์ที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

จำนวนน้อย	1	2	3	4	...	n
จำนวนมาก	3	5	7	9	...	

1) ถ้าจำนวนน้อยคือ 50 จำนวนมากคือจำนวนใด

.....
.....

2) ถ้าจำนวนมากคือ 199 จำนวนน้อยคือจำนวนใด

.....
.....

3) ถ้าจำนวนน้อยคือ n จำนวนมากคือจำนวนใด

.....
.....

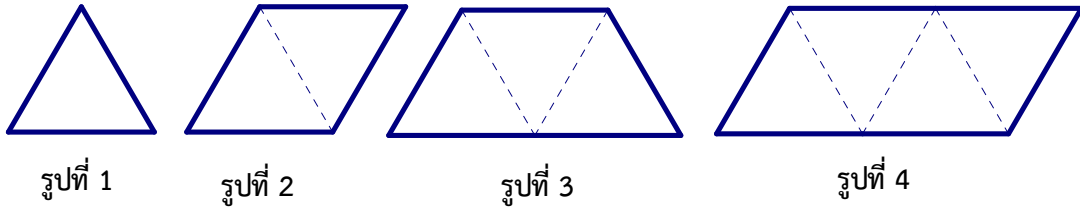
4) จากความสัมพันธ์ที่กำหนดให้ ถ้าผลบวกของจำนวนน้อยกับจำนวนมากเท่ากับ 76 จงหาจำนวนทั้งสองนั้น

.....
.....

5) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 4)

.....
.....
.....

2. พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรูปกับความยาวรอบรูปตามแบบรูปที่กำหนดให้ แล้วเติมจำนวนลงในตารางให้สมบูรณ์และตอบคำถามต่อไปนี้

รูปที่	1	2	3	4	...	n
ความยาวรอบรูป (หน่วย)	3				...	
	1 + 2				...	

1) รูปที่ 15 มีความยาวรอบรูปกี่หน่วย

.....

2) รูปที่ 99 มีความยาวรอบรูปกี่หน่วย

.....

3) รูปที่ n มีความยาวรอบรูปกี่หน่วย

.....

4) รูปที่มีความยาวรอบรูปเท่ากับ 50 หน่วย เป็นรูปที่เท่าไร

.....

5) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 4)

.....

3. ฟาโสลี้ยงไก่ไว้จำนวนหนึ่ง มีไก่ตัวเมียมากกว่าไก่ตัวผู้ 20 ตัว จงพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนไก่ตัวเมีย จำนวนไก่ตัวผู้ จำนวนไก่ทั้งหมด และจำนวนขาของไก่ทั้งหมด จงเติมจำนวนลงในตารางให้สมบูรณ์และตอบคำถามต่อไปนี้

จำนวนไก่ตัวผู้ (ตัว)	1	2	3	4	...	n
จำนวนไก่ตัวเมีย (ตัว)	21				...	
จำนวนไก่ทั้งหมด (ตัว)	22				...	
จำนวนขาของไก่ทั้งหมด (ขา)	44				...	

1) ถ้ามีไก่ตัวผู้ 16 ตัว จะมีไก่ตัวเมือกี่ตัว

.....

2) ถ้ามีไก่ตัวผู้ n ตัว จะมีไก่ตัวเมือกี่ตัว

.....

3) ถ้ามีไก่ตัวผู้ n ตัว จะมีไก่ทั้งหมดกี่ตัว

.....

4) ถ้ามีไก่ตัวผู้ n ตัว ไก่ทั้งหมดจะมีจำนวนขาเท่าไร

.....

5) ถ้ามีไก่ทั้งหมด 142 ตัว จะมีไก่ตัวผู้กี่ตัว

.....

6) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 4)

.....

แบบทดสอบหลังเรียน
ชุดที่ 1 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์

คำชี้แจงในการทำแบบทดสอบ

1. แบบทดสอบเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 10 ข้อ 10 คะแนน
 2. ให้นักเรียนเลือกคำตอบที่ถูกต้องที่สุดเพียงคำตอบเดียว แล้วกากบาท (X) ลงในกระดาษคำตอบ
-

1. แบบรูปข้อใดต่างจากพวก

ก. 39, 41, 43, 45	ข. 72, 70, 68, 66
ค. 45, 48, 51, 54	ง. 25, 30, 35, 40

2. กำหนดแบบรูป 71,, 59,, 47, 41 จำนวนที่หายไปคือจำนวนใด

ก. 67, 54	ข. 66, 53
ค. 65, 53	ง. 64, 52

3. กำหนดแบบรูป 37, 34, 31, 28, ... แบบรูปดังกล่าวมีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด

ก. ลดลงทีละ 3	ข. ลดลงทีละ 4
ค. เพิ่มขึ้นทีละ 3	ง. เพิ่มขึ้นทีละ 4

4. แบบรูปในข้อใดมีความสัมพันธ์ในลักษณะเพิ่มขึ้นทีละ 5

ก. 34, 39, 43, 46	ข. 24, 28, 32, 36
ค. 48, 53, 58, 63	ง. 51, 53, 55, 57

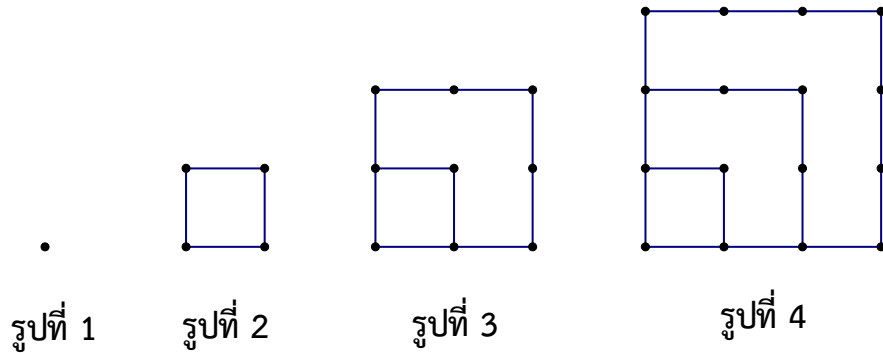
5. กำหนดแบบรูป 6, 10, 14, 18, ... ลำดับที่ 12 ของแบบรูปนี้คือจำนวนใด

ก. 50	ข. 48
ค. 46	ง. 44

6. จากแบบรูปในข้อ 4. ลำดับที่ n ของแบบรูปนี้คือจำนวนใด

ก. $6n$	ข. $6n - 2$
ค. $4n$	ง. $4n + 2$

ใช้แบบรูปและความสัมพันธ์ต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 7 – 8

7. จากแบบรูปและความสัมพันธ์ที่กำหนดให้ รูปที่ 7 มีจำนวนจุดเท่าใด

- ก. 36 จุด
- ข. 49 จุด
- ค. 52 จุด
- ง. 64 จุด

8. จากแบบรูปและความสัมพันธ์ที่กำหนดให้ รูปที่ n จะมีจำนวนจุดเท่าใด

- ก. n
- ข. $n + 2$
- ค. $2n$
- ง. n^2

ใช้แบบรูปและความสัมพันธ์ต่อไปนี้ตอบคำถามข้อ 9 – 10

ฝรั่ง (ผล)	ส้ม (ผล)	มะม่วง (ผล)	รวม (ผล)
1	2	3	6
2	4	6	12
3	6	9	18
4	8	12	24
⋮	⋮	⋮	⋮
⋮	⋮	⋮	⋮
n			

9. ถ้ามีฝรั่ง 20 ผล จะมีผลไม้รวมกันทั้งหมดกี่ผล

- ก. 60 ผล
- ข. 96 ผล
- ค. 100 ผล
- ง. 120 ผล

10. ถ้ามีฝรั่ง n ผล จะมีผลไม้รวมกันทั้งหมดกี่ผล

ก. $6n$

ข. $5n$

ค. $3n + 2$

ง. $4n + 1$

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- โชคชัย สิริหาญอุดม. (2557). **แบบทดสอบคณิตศาสตร์ ม.1 เล่ม 2 สารการเรียนรู้พื้นฐานและเพิ่มเติม**. กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์เดอะบุคส์ จำกัด.
- ณัฐธินัน ลูกเสื่อธิดา. (2558). **เก่งคณิตศาสตร์ “พิชิตเกรด 4” ม.1 เล่ม 2 (พื้นฐาน)**.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พ.ศ. พัฒนา จำกัด.
- ฝ่ายวิชาการ สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ. **ติวเข้มคณิตศาสตร์พื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่ม 2**.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด.
- พีนิสิตสามย่าน. (2558). **แบบฝึกทักษะติวเข้มคณิตศาสตร์พื้นฐานชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เล่ม 2**.
(พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: บริษัท สำนักพิมพ์ดอกหญ้าวิชาการ จำกัด.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หนังสือเรียนรายวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **คู่มือครูรายวิชาพื้นฐานคณิตศาสตร์ เล่ม 2 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ สกสศ. ลาดพร้าว.
- สุชิน ท่ามาหากิน. (2548). **คู่มือคณิตศาสตร์แนวใหม่ ม.1 เล่ม 2 ภาคเรียนที่ 2**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พัฒนศึกษา.

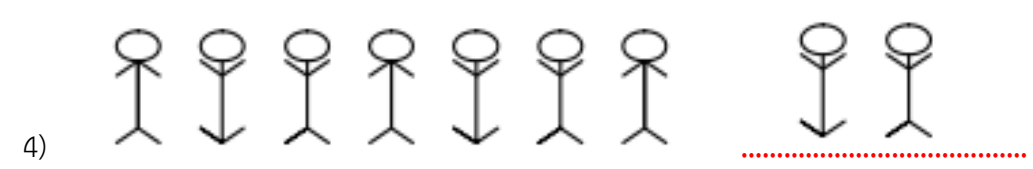
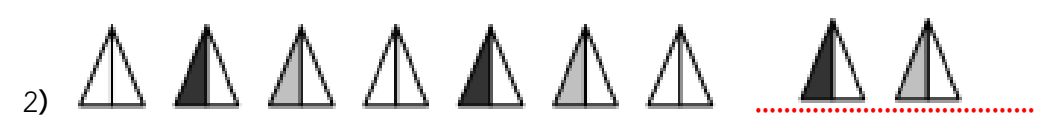
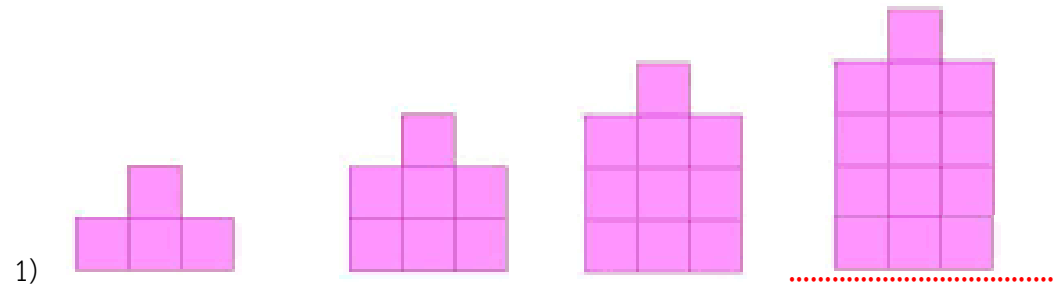
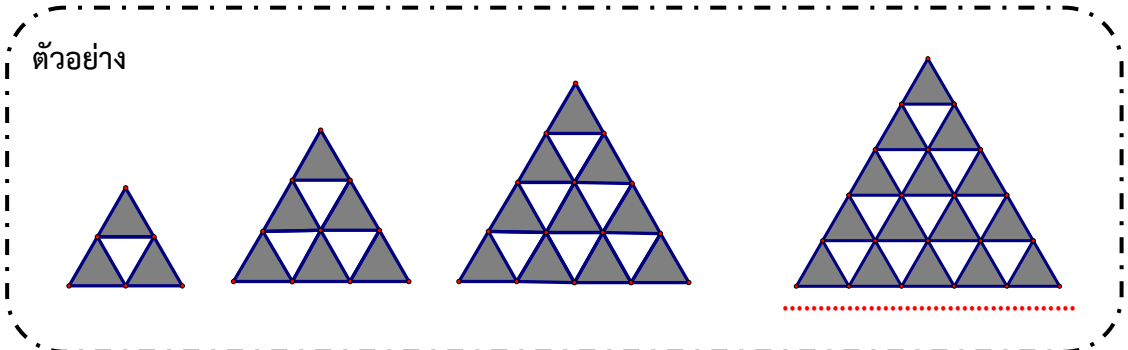
ภาคผนวก

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ 1

เรื่อง แบบรูป

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

1. ให้นักเรียนวิเคราะห์แบบรูปแล้วเติมภาพถัดไปของแบบรูปต่อไปนี้

2. พิจารณาแบบรูปแล้วให้นักเรียนหาจำนวนที่หายไป พร้อมทั้งบอกความสัมพันธ์ของจำนวน

ตัวอย่าง

8 16 24 32 40

จำนวนต่อจาก 40 คือ 48 และ 56

ความสัมพันธ์ คือ เพิ่มขึ้นทีละ 8 หรือพหุคูณของ 8

1) 9 15 17

จำนวนต่อจาก 9 คือ 11 และ 13

ความสัมพันธ์ คือ เพิ่มขึ้นทีละ 2 จากจำนวนที่อยู่ก่อนหน้า

2) -10 -8 -2

จำนวนต่อจาก -8 คือ -6 และ -4

ความสัมพันธ์ คือ เพิ่มขึ้นทีละ 2 จากจำนวนที่อยู่ก่อนหน้า

3) 13 23 33

จำนวนต่อจาก 33 คือ 43 และ 53

ความสัมพันธ์ คือ เพิ่มขึ้นทีละ 10 จากจำนวนที่อยู่ก่อนหน้า

4) 10 6 -6

จำนวนต่อจาก 6 คือ 2 และ -2

ความสัมพันธ์ คือ ลดลงทีละ 4 จากจำนวนที่อยู่ก่อนหน้า

5) -2 -17 -22

จำนวนต่อจาก -2 คือ -7 และ -12

ความสัมพันธ์ คือ ลดลงทีละ 5 จากจำนวนที่อยู่ก่อนหน้า

3. พิจารณาแบบรูปที่กำหนดให้ต่อไปนี้ แล้วหาว่าจำนวนในลำดับที่ n ควรเป็นจำนวนใด

ตัวอย่าง 3, 4, 5, 6, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 3 หรือ $1 + 2$

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 4 หรือ $2 + 2$

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 5 หรือ $3 + 2$

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 6 หรือ $4 + 2$

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ $n + 2$

1) 4, 8, 12, 16, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 4 หรือ 4×1

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 8 หรือ 4×2

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 12 หรือ 4×3

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 16 หรือ 4×4

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ $4 \times n$ หรือ $4n$

2) 10, 20, 30, 40, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 10 หรือ 10×1

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 20 หรือ 10×2

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 30 หรือ 10×3

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 40 หรือ 10×4

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ $10 \times n$ หรือ $10n$

3) 1, 4, 9, 16, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 1 หรือ 1^2

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 4 หรือ 2^2

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 9 หรือ 3^2

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 16 หรือ 4^2

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ n^2

4) 5, 6, 7, 8, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 5 หรือ $1 + 4$

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 6 หรือ $2 + 4$

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 7 หรือ $3 + 4$

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 8 หรือ $4 + 4$

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ $n + 4$

5) 1, 3, 5, 7, ...

พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างลำดับที่และจำนวนของแบบรูปที่กำหนด จะพบว่า

จำนวนลำดับที่ 1 เท่ากับ 1 หรือ $(2 \times 1) - 1$

จำนวนลำดับที่ 2 เท่ากับ 3 หรือ $(2 \times 2) - 1$

จำนวนลำดับที่ 3 เท่ากับ 5 หรือ $(2 \times 3) - 1$

จำนวนลำดับที่ 4 เท่ากับ 7 หรือ $(2 \times 4) - 1$

ดังนั้น จำนวนลำดับที่ n เท่ากับ $(2 \times n) - 1$ หรือ $2n - 1$

เฉลยแบบฝึกทักษะที่ 2 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์

ชื่อ - สกุล ชั้น เลขที่

1. พิจารณาแบบรูปและความสัมพันธ์ที่กำหนดให้ แล้วตอบคำถามต่อไปนี้

จำนวนน้อย	1	2	3	4	...	n
จำนวนมาก	3	5	7	9	...	

1) ถ้าจำนวนน้อยคือ 50 จำนวนมากคือจำนวนใด

จำนวนมากคือ 101

2) ถ้าจำนวนมากคือ 199 จำนวนน้อยคือจำนวนใด

จำนวนน้อยคือ 99

3) ถ้าจำนวนน้อยคือ n จำนวนมากคือจำนวนใด

จำนวนมากคือ $(2 \times n) + 1$ หรือ $2n + 1$

4) จากความสัมพันธ์ที่กำหนดให้ ถ้าผลบวกของจำนวนน้อยกับจำนวนมากเท่ากับ 76 จงหาจำนวนทั้งสองนั้น

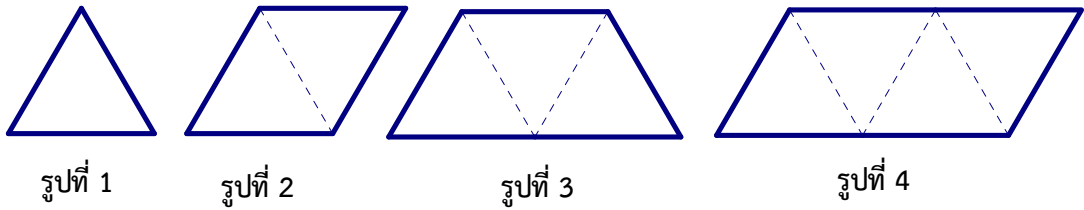
จำนวนน้อยคือ 25 และจำนวนมากคือ 51

5) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 4)

$$n + (2n + 1) = 76$$

หรือ $3n + 1 = 76$

2. พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรูปกับความยาวรอบรูปตามแบบรูปที่กำหนดให้ แล้วเติมจำนวนลงในตารางให้สมบูรณ์และตอบคำถามต่อไปนี้

รูปที่	1	2	3	4	...	n
ความยาวรอบรูป (หน่วย)	3	4	5	6	...	n + 2
	1 + 2	2 + 2	3 + 2	4 + 2		

- 1) รูปที่ 15 มีความยาวรอบรูปกี่หน่วย
รูปที่ 15 มีความยาวรอบรูป 17 หน่วย
- 2) รูปที่ 99 มีความยาวรอบรูปกี่หน่วย
รูปที่ 99 มีความยาวรอบรูป 101 หน่วย
- 3) รูปที่ n มีความยาวรอบรูปกี่หน่วย
รูปที่ n มีความยาวรอบรูป n + 2 หน่วย
- 4) รูปที่มีความยาวรอบรูปเท่ากับ 50 หน่วย เป็นรูปที่เท่าไร
รูปที่มีความยาวรอบรูปเท่ากับ 50 หน่วย เป็นรูปที่ 48
- 5) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 4)
 $n + 2 = 50$

3. ฟ้าไสเลี้ยงไก่ไว้จำนวนหนึ่ง มีไก่ตัวเมียมากกว่าไก่ตัวผู้ 20 ตัว จงพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนไก่ตัวเมีย จำนวนไก่ตัวผู้ จำนวนไก่ทั้งหมด และจำนวนขาของไก่ทั้งหมด จงเติมจำนวนลงในตารางให้สมบูรณ์และตอบคำถามต่อไปนี้

จำนวนไก่ตัวผู้ (ตัว)	1	2	3	4	...	n
จำนวนไก่ตัวเมีย (ตัว)	21	22	23	24	...	n + 20
จำนวนไก่ทั้งหมด (ตัว)	22	24	26	28	...	n + (n + 20)
จำนวนขาของไก่ทั้งหมด (ขา)	44	48	52	56	...	2(n + (n + 20))

- 1) ถ้ามีไก่ตัวผู้ 16 ตัว จะมีไก่ตัวเมื่อกี่ตัว
มีไก่ตัวเมีย 36 ตัว
- 2) ถ้ามีไก่ตัวผู้ n ตัว จะมีไก่ตัวเมื่อกี่ตัว
มีไก่ตัวเมีย n + 20 ตัว
- 3) ถ้ามีไก่ตัวผู้ n ตัว จะมีไก่ทั้งหมดกี่ตัว
มีไก่ทั้งหมด n + (n + 20) หรือ 2n + 20 ตัว
- 4) ถ้ามีไก่ตัวผู้ n ตัว ไก่ทั้งหมดจะมีจำนวนขากี่ขา
ไก่ทั้งหมดจะมีจำนวนขา 2(2n + 20) หรือ 4n + 40 ขา
- 5) ถ้ามีไก่ทั้งหมด 142 ตัว จะมีไก่ตัวผู้กี่ตัว
มีไก่ตัวผู้ 61 ตัว
- 6) จงเขียนสมการเพื่อหาคำตอบในข้อ 4)
 $2n + 20 = 142$

เฉลยแบบทดสอบหลังเรียน
ชุดที่ 1 เรื่อง แบบรูปและความสัมพันธ์

1.	ข	6.	ง
2.	ค	7.	ข
3.	ก	8.	ง
4.	ค	9.	ง
5.	ก	10.	ก

